Wiadomości historyczno-genealogiczne o Jankowskich h.Łodzia

HERB ŁODZIA

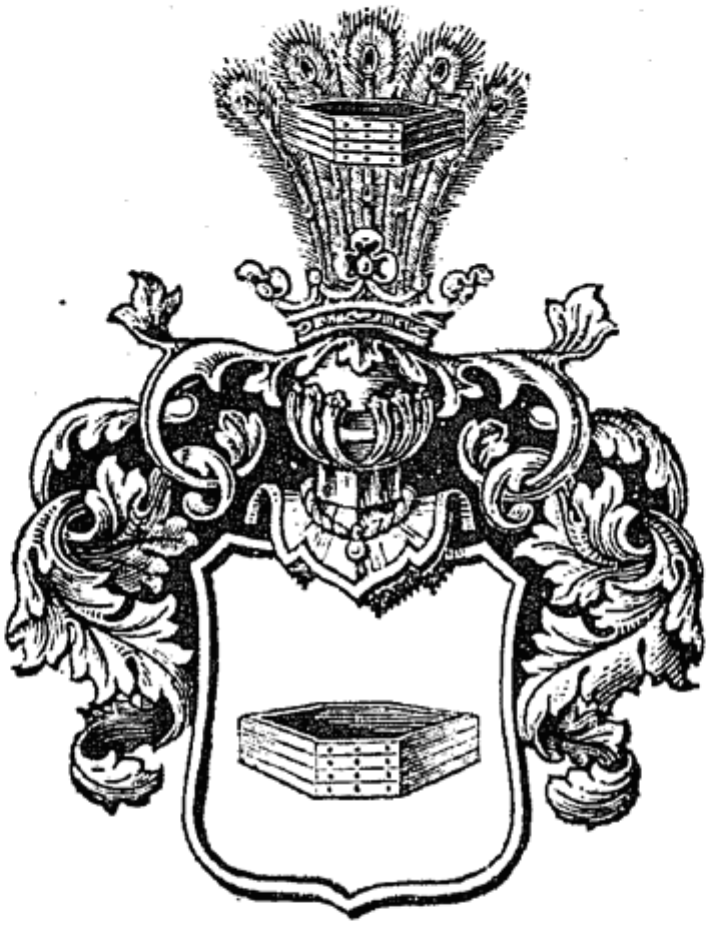

Opis herbu Łodzia: w środku czerwonego pola tarczy powinna być usytuowana łódź koloru żółtego bądź złotego. [w: M. Niesobski „Popularny herbarz rodzin i rodów polskich", s.84]

Jak podaje Paprocki łódź nie ma ożaglowania ani masztów, a burty ma wysokie na cztery deski. Nad koroną hełmu widnieje rozchylony ogon pawich piór, na tle którego odcina się symbol łodzi podobny jak w tarczy. [ibidem s.84]

Geneza: Herb Łodzia jest b. starym herbem. Dotarł on do Polski z Czech, prawdopodobnie ok. 969 r. Paprocki twierdzi, że miało to miejsce dopiero ok. 1179 r., ale chyba się myli gdyż już w 1052 r. przedstawiciele tego znaku figurowali na liście fundatorów Bazyliki Katedralnej we Wrocławiu.

Herb Łodzia był znany i został opisany przez Długosza, natomiast nie występuje w przekazach z bitwy grunwaldzkiej. Najstarszy znak pieczętny zachował się z 1315 r. [ib.s.84] Niesiecki podaje w Herbarzu T.1 s.509 – w Polsce h.Łodzia za Krzywoustego w 1120r.

Mieroszowski St. zaznacza, ze h.Łodzia nie jest herbem polskim, ani czeskim. Zalicza go, wraz z herbem Korab i odmianami do herbów pochodzenia angielskiego. [w: St. hr. Mieroszowski, „O heraldyce polskiej" s.29]

Odmiany:

Łodzia I - Lodzic, Pole czerwone, żółta łódź. Jeden z najstarszych herbów polskich. W zapiskach sądowych przychodzi najwcześniej w 1411r., ale znajduje się na licznych pieczęciach średniowiecznych (Dług, Biel, Papr, Okol, Kojał, Nies, Ulan, Her.Piekosińskiego) [w: Ostrowski Jul.: „Księga Herbowa Rodów Polskich" zesz. 9, s.332; nr. 1922]

Łodzia II – Pole barwy niewiadomej, łódź na cztery deski wysoka lecz z półprofilu od tyłu, w środku niski równoramienny krzyż. Nad tarczą infuła biskupia, z przez nią w prawo ukośnie pastorał. Herb jakoby Jędrzeja, siódmego bp.wileńskiego w XVw. wg Kojałłowicza - Okolski daje mu jednak h.Szeliga (Okol, Kojał, Nies) [ib. Nr. 1923]

Łodzia III – z XIVw. Z pieczęci Wojciecha z Krożny s.Mikołaja, wojewody kaliskiego z 1315r. W Kod.Dyplom. wielkopolskim No.977 (Her.Piekosińskiego.99) - /w polu dziwna figura wcale nie przypomina kształtu łodzi/ (HP 1906r; s.248, nr.48) [ib.Nr.1924]

Łodzia IV – z XIVw.. W polu ukośna szachownica szrafirowana (symboliczna) łódź. Z pieczęci Mikołaja z Kurnika, doktora dekretów, proboszcza u NMP w Krakowie z 1373r. (Her.Piekosińskiego.99; HP 1906r.; nr.116; s.252) [w: Ostrowski Jul.: „Księga Herbowa Rodów Polskich" zesz.10, s.333. Nr.1925]

Łodzia V – na tarczy łódź symbolizowana. Z pieczęci Wyszoty z Kurnika, ziemianina wielkopolskiego z 1382r. (Her.Piekosińskiego.99; HP R.1906, s.254, Nr.145). [ib. Nr.1926]

Łodzia VI – w polu czerwonym – łódź złota ze sterem, wysoka na 5 desek plus wiązanie (rys.realist). Wg roli marszałkowskiej z 1461r. (Loredau Larchey, Amorial du XVs.; Dług., Biel, Papr, Okol, Nies, Her.Piek nr.368). [ib. Nr.1927]

ŁODZIAN – w polu czerwonym, łódź złota wysoka na 4 deski z masztem i chorągwią srebrną na której złota gwiazda sześcioramienna. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Nadany Żabińskiemu Janowi s. Marcina w KP (Sp.Szl.Pol. T.1, s.298; Album Chrząńskiego No.528, Bork.) [ib. Nr.1928]

ŁÓDŹ – w polu barwy niewiadomej – łódź, nad hełmem trzy pióra strusie. Nadany Franciszkowi Boleskiemu, porucznikowi Wojsk Kor., przez St.Augusta dn. 17.02.1778r. W XVIIw. Bolescy al.Bolewscy pieczętują się h.Łodzia. (Kanc.Ks.45, 46 f.26, Nies, Zapiski WP Jackowskiego; w Spisie Szl.Pol.KP T.1 s.14 – Bolewski h.Łódź, wymieniony Michał Franciszek Xawery Antoni s.Franciszka)

Łodzia odm. Jankowski – o trzech deskach, z jej środka wychodzi krzyż równoramienny. – Jankowski –no, nobilitowany 1615r. [Słow.Herald. s.25] (w polu czerwonym łódź złota z krzyżem srebrnym po środku – opis poniżej, w osobnym rozdziale)

Łodzia odm. mazowiecka – o czterech deskach, w hełmie pięć piór pawich, na nich takaż łódź. – Łodzia.

Opisy: Herold Polski R.1906 s.248-254 oraz R.1905 s.36 „Ród Łodziów";

Odm.VI

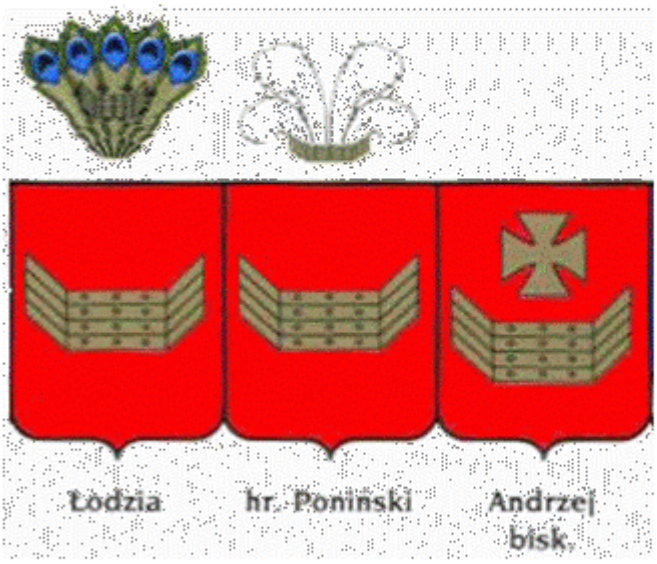

Herb Korab (Galea Nautica).

Opis herbu Korab: pole tarczy jest czerwone. W jej dolnej części znajduje się żółty korab (łódz – statek), a w nim biała wieża z blankowaniem. W koronie nad hełmem widnieje taki sam symbol jak w tarczy. W innych odmianach spotyka się zamiast wieży maszt lub maszt z żaglem. [„Popularny herbarz..." s.49]

Geneza: Trudno dociec prawdziwego rodowodu tego herbu. Paprocki (Gniazdo Cnót) twierdzi, że pochodzi on z Niemiec (?) i przybył do nas wraz z rycerzem imieniem Miorsh (Mirosz). Inni (w tym Bielski), jego korzenie widzą w Anglii. Jeszcze inni przytaczają historię o Sarmatach Wandalczykach pod wodzą księcia Kroka pustoszyli porty ówczesnej Francji (V w.), z których najdzielniejsi otrzymali jakoby Korab w herbie.

Jest to jeden z nielicznych herbów, dla którego Niesiecki nie przytacza żadnej rodzimej genealogii. Trzeba wspomnieć, że herb w Polsce pojawił się dość dawno, gdyż już pod koniec XI w. Robert h. Korab sprawował zaszczytny urząd kasztelana sieradzkiego. Herb został opisany przez Długosza i znany jest z przekazów grunwaldzkich. Najstarsza zaś pieczęć pochodzi z 1299r. [ib.s.50 oraz Niesiecki, T.5, s.220] W Polsce znany był na Mazowszu od 1410 r.

Odmiany:

1. Herbarz arsenalski podaje odm.: maszt z rozpiętym żaglem...
2. Rola marszałkowska z 1461r.: maszt bez żagla;
3. Przywilej Króla Aleksandra z 1504r. [Metryka Koronna No.21f.20]: maszt, przód okrętu i część sterowa przystrojona w lwie głowy. [w: Ostrowski Jul. "Księga herbowa rodów polskich" Z.8,s.252; nr.1440]

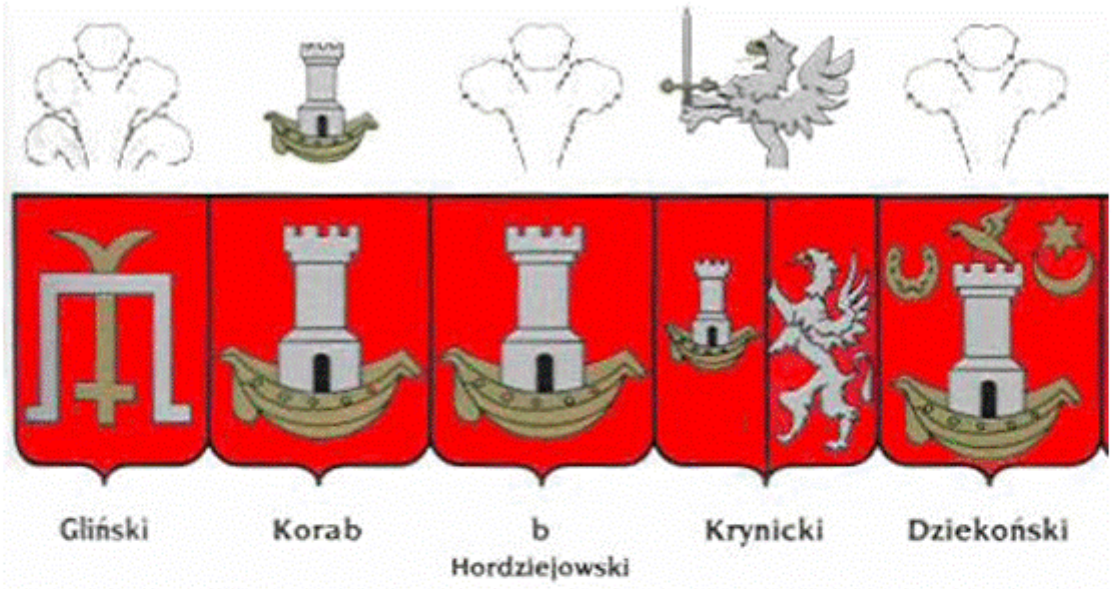

Herb Jankowski.

Opis herbu Jankowskich: na tarczy, w polu czerwonym – łódź złota, na niej srebrny krzyż.

Geneza: Odmiana niewiadomo kiedy powstała, używana przez rodzinę Jankowskich na Podlasiu (inf. za Niesieckim, Czarneckim, Krzyżanowskim). [w: Wielka Enc.Powsz. Ilustrowana, T.31-32 s.553 z rys. herbu]. W Encyklopedii Orgelbranda podano, że herb Jankowskich to inaczej Herb Łodzia odmiana. [T.7 s. 424 z rys.]

„Kojałłowicz w MS powiada, że Jędrzej biskup wileński siódmy (Andrzej Bp. Wileński h. Szeliga zm.1491r.), raczej miał mówić ósmy, herbem Łodzią pieczętował, to jest w środku łodzi krzyż powinien być, atoli Okolski do h.Szeliga naciąga go. (Półksiężyc, a w środku krzyż pionowy) Był to biskup uczony, rodem Litwin, siedział na biskupstwie lat 10". Niesiecki nie wymienia herbownych Jankowskich. [w: Niesiecki K., „Herbarz" T.6 s.262] Wymienia ich natomiast Herbarz Górzyńskiego [Górzyński St., Kochanowski J.: Herby szlachty polskiej s.101]

Herb, wspomnianego wyżej biskupa Andrzeja opisał pod nr 1923 jako Łodzia odm. II – Ostrowski w z.9 s.332 – „Łódź o trzech deskach, z jej środka wychodzi krzyż równoramienny: nobilitowany w 1615r. – Jankowski". [Krzyżanowski St. „Słownik Heraldyczny s.25, także Łodzia-Czarnecki „Herbarz Polski podług Niesieckiego" T1-2]

Porównanie z herbem Szeliga, gdzie z półksiężyca pionowo w górę stoi złoty krzyż uważam za mało wiarygodne. Znane wizerunki tego herbu znacznie odbiegają od symboliki opracowywanych herbów. Podobny herb Ratułt – krzyż koloru srebrnego – też znacznie odbiega od symboliki herbu Łodzia. Upatrywanie w h. Łodzia odm. - Herbu Jastrzębiec jest jeszcze bardziej nieprawdopodobne.

Wnioski: Pewne jest, że herb Jankowskich jest odmianą herbu Łodzia, natomiast odmiana herbu Korab z łodzią i masztem lub masztem i żaglem jest podobna do odmiany herbu Łodzia (Odmiana h.Jankowski). Pierwotne występowanie herbownych Korabitów i Łodziców jest identyczne: ziemia kaliska, poznańska i sieradzka. Odmiany herbu Łodzia powstały na Mazowszu, Podlasiu i być może na Litwie w XVII w.

Możliwe, że herb Jankowskich v. Łodzia odm. pochodzi od potomków Korabitów Jankowskich, którzy w XVIw. zamieszkiwali tereny Mazowsza i Podlasia. Hipotezę tą jednak trudno byłoby udowodnić. Bardziej prawdopodobne, że herb Łodzia przywędrował wraz z Łodzicami na Litwę w 1413r.

Podsumowanie:

Herb Jankowski jest odmianą herbu Łodzia. Najstarsze wspomnienie o tym herbie pochodzi od Andrzeja Jankowskiego z 1615r. Chociaż niewykluczone, że wspomniany wyżej Jędrzej v. Andrzej, biskup wileński pieczętował się tym herbem w 1491r.

Herbowni pieczętujący się herbem Łodzia z odmianami w KP do 1863r.

Bieczyński, Bobolecki, Borzykowski, Brodnicki, Brodzki, Czarnecki, Czarniecki z Czarncy, Czołczyński, Górka, Iwanowski, Jankowski (odm.) z Jankowic, Jaskółowski, Kobyliński, Kurnatowski z Bytynia, Moszczeński, Opaliński, Ordęga, Poniński, Rabiński, Roszkowski, Śmigielski, Sulkowski, Sułkowski, Świerczewski, Tomicki, Wyganowski, Żabiński, Zgórski;

Rodziny utytułowane noszące h. Łodzia i Korab: [Pop.herb.rodzin i rodów polskich red.Niesobski, s.177]

- Książe Poniński h.Łodzia z Galicji
- Hrabia Bniński h.Łodzia – Aleksander ur.1758 w Krakowie, zm.1831 w Warszawie;
- Hrabia Górka h. Łodzia – Stanisław – 1575r.wojewoda poznański, zm.1592, ostatni z rodu;
- Hrabia Kurnatowski h.Łodzia;
- Hrabia Łaski h.Korab;
- Hrabia Poniński h.Łodzia na Wołyniu;
- Hrabia Rogaliński h.Łodzia;
- Hrabia Szołdrski h.Łodzia;
- Baron Kobyliński h.Łodzia;
- Baron Łaski h.Korab;

Potomkowie w XIX wieku:

Korabici Jankowscy zamieszkiwali rejon Mazowsza Półn.Wsch. a wywodzili się m.in. z Janek w z.nurskiej (gm. Klukowo par. Kuczyn ?) [Pol.Enc.Szl. T.6,s.165], natomiast Łodzicowie zamieszkiwali rejon Podlasia – ziemię nurską, bielską, łomżyńską i okolice na poł. od Grodna.

Wiadomości historyczne o herbie Łodzia

ŁODZIA (Framberg, Fragenbarg, Frymbark)

Patron Łodziców: Św.Mikołaj Mirrheński biskup [Niesiecki, Herbarz]

Ród Łodziów pierwotnie dzielił się na trzy rodziny:

Z KÓRNIKA – wymieniony Wissota (Wyszota) w 1373 r., pieczętował się h.Łodzia w 1382 i 1383r.

Z KEMPY – Jan biskup poznański od 1335r. – zm. 1346; syn Sędziwoja, rycerza wielkopolskiego [PSB t.10, s.433]

Z BNINA – najzacniejsza, wymieniony Wincenty z Bnina, wojewoda poznański, a także Jędrzej z Bnina, biskup poznański syn Mikołaja i Małgorzaty, obrany na katedrę 1438r. Pieczętował się h. Łodzia w 1447r. Od niego ród Opalińskich. Piotr z Bnina Moszyński, biskup przemyski, od 1484r. kujawski, pieczętował się h.Łodzia w 1488r. Maciej, wojewoda kaliski potem poznański, Moszyński w 1480r.

PIECZĘCIE Z HERBEM ŁODZIA [w: Górzyński, Kochanowski: Herby szlachty polskiej s.101]

- 1315r. – Wojciech z Krośna;
- 1358r. – Komes Mikołaj z Mosiny (Herold Pol. R.1906; s.250; nr.91]
- 1373r. - Mikołaj z Kórnika;
- 1382-3 – Wyszota z Kórnika;
- 1386r. – Mikołaj ze Srebrnej Górki;
- 1432r. – Andrzej z Błażejowa;
- 1447r. – Andrzej, bp. Poznański;
- 1454r – Łukasz Górka, wojewoda poznański;
- 1466r. – Andrzej Opaliński, bp. Poznański;
- 1488r. – Piotr z Bnina, bp. Poznański;

Najstarsza pieczęć pochodzi z 1303r. Pieczętował się nią Wojciech, wojewoda kaliski [w: O.Halecki, Ród Łodziów, s.13; Miesięcznik Herald. Nr.6/1913]

EMIGRACJA NA LITWĘ

[za M.Grzegorz, Analiza dyplomatyczno-sfragistyczna... zeszyt.3; s.128]

Aktem Unii Horodelskiej, dnia 2 października 1413r. zawartym między Polską a Litwą, zacieśniły się stosunki, które łączyły oba narody od 1385r. Ród Łodzia został przeniesiony na Litwę. Reprezentował go Mościc ze Stęczewa, kasztelan poznański. Adaptowany został Miczus [w: Semkowicz W.: O litewskich rodach, Rocz.Tow.Herald. T.9, s.252]

PIERWSZE WZMIANKI O HERBIE ŁODZIA

Pojawia się po raz pierwszy w źródłach pisanych w 1411r. [w: Ulanowski: Materiały..., s.305, nr.100]

ZAWOŁANIA

- *Łodzia* identyczna z Nawą (herbem) potwierdza to zapiska z 1414r. [Piekosiński Fr., „Zapiski sandomierskie", s.125; nr. 625]
- *Lodza* [Ulanowski, Materiały, s.305; nr.100]
- *Navis* [Długosz: Liber benefictorum 1, s.542]
- *Nawy* [Piekosiński Fr.; dz.cyt]

Zawołanie Łodzia wg SSNO t.3 s.329 oraz Polaczkówna „Materiały" s.64, należy do nazw obrazowych. Navis – łacińska nazwa obrazowa.

L I T E R A T U R A :

Niesiecki K.: Herbarz, T.6, s.250-251
Małecki A.: Studia Heraldyczne, T.1, s.94; T.2 s.184;
Bieniak J.: Heraldyka Polska, s.188 w: Sztuka i ideologia XVw.
Łojko J.: Herby Polskie, s.39
Bielski M. „Kronika", W-wa 1764r.
Boniecki A.: Herbarz Polski T.1-16, 1900-13;
Borkowski-Dunin J.: Spis nazwisk Sz.Pol., Lwów 1887;
Kojałłowicz W. Ks.: Herbarz rycerstwa WX Litewskiego, wyd HP, Krak.1897;
Kosiński A.: Przewodnik Heraldyczny T.1-5, W-wa 1877;
Milewski K.: Herbarz dopełnienie Niesieckiego, Krak.1890;
Ostrowski J.: Księga Herbowa Rodów Pol. T.1-19, W-wa 1898
Paprocki B.: Herby Rycerstwa Polskiego, Krak.1858;
Żychliński T.: Złota Księga Sz.pol. T.1-19, Poznań 1908;
Kossakowski S.: Monografie hist.-genealog niektórych rodzin polskich, W-wa 1872;
Uruski S.: Rodzina – herbarz szlachty Polskiej T.1-15, W-wa 1904
Kochanowski J.: Z dziejów Łodzi i rodu Łodziów, Bibl.Warsz.T.3/1907
Kozierowski St.: Wojewoda pozn.Przedpełek h.Łodzia – Roczn.Tow.Przyj.Nauk XXX/1904
Długosz J. Liber Beneficiorum Dioecesis Cracoviensis, T.1-3, Kraków 1863-4;

WYWODY GENEALOGICZNE RODU ŁODZIÓW I JANKOWSKICH

Łodzie posiadali na pewno w 1241r. Miejską Górkę z okolicznymi wsiami w pow.Rawicz t.j. w półn. Wielkopolsce w z.Ponieckiej w I poł.XIII w.

Korabici i Łodziowie rozeszli się tuż przed tworzeniem się herbów tj. ok. XIIw. Potomkowie ich byli silnie rozrodzeni w z.kaliskiej. Wspólny motyw łodzi w obydwóch herbach może być wspólny dla jednego „praherbu". Nazwy wsi w okolicach Rawicza pokrywają się z nazwami wsi na Mazowszu Płn.

Jankowscy herbu Łodzia odm. notowani w woj.mazowieckim, podlaskim i brześciańskim. Ród na Podlasiu opisuje Juliusz Ostrowski w „Księdze herbowej rodów Polskich" T.1, zesz.1-6, s.199, pod nr.1127. jest tam zamieszczony herb Jankowski cz. Łodzia odm. – na str.117 zamieszczony jest opis tego herbu: W polu czerwonem za złotej łodzi, krzyż srebrny. Początek odmiany niewiadomy. W mazowieckim, podlaskim i brześciańskim Niesiecki wylicza Jankowskich h.Korab (Kojałowicz, Łodzia-Czarniecki, Krzyżanowski, Niesiecki)

O. Halecki wywiódł ród Łodziów od Przedpełka z poł.XIIw. Synowie jego Wyszota i Paweł żyli w k.XIIw. Synem Wyszota był Hugo, ojciec Wyszoty, Przedpełka i Andrzeja zmarły przed 1241r.

WYSZOTA – notowany 1230 i 1241r. synem jego Jan Wyszkowicz zm.1286r. biskup poznański.

PRZEDPEŁEK – wojewoda poznański 1252, 1273r.

ANDRZEJ – not. W 1257r. [O.Halecki: Mies.Herald. R.1911 s.113]

MIROSŁAW PRZEDPEŁKOWICZ był w 1282r. podczaszym kaliskim, 1288r. podkomorzym gnieźnieńskim, a w latach 1294-1316 kasztelan bniński [ib.s.150]

ANDRZEJ z Łodzi s.Przedpełka, wym.1387r;

ANDRZEJ z Będlewa s.Wawrzyńca i Wichny, ziemianin wielkopolski 1438r.;

PIOTR ksiądz Tomicki z Tomic h.Łodzia w XVIw. [ib.s.185 oraz R.1913]

W Herbarzach wymienieni JANKOWSCY h. Łodzia odm.II:

JĘDRZEJ (Andrzej) – 7 lub 8 bp.wileński w XVw. Zm.1491r. Nastąpił na katedrę po Janie Łosowiczu w 1481r. mąż uczony i święty po prostu człowiek genialny. Był doktorem św.teologii, rodem z Wilna (niektórzy przypisują mu h. Szeliga – Bon.T1 s.39 i Enc.Powsz.Orgelbranda, T.1 s.793)

ANDRZEJ JANKOWSKI – nobilitowany w 1615r. Używał herbu, który widnieje na nagrobku jego w Kościele św. Trójcy O.O.Dominikanów w Krakowie, a przedstawia łódź z krzyżem [w: Boniecki: Herbarz, T.8 s.217]. Ks.Andrzej, Dominikanin, urząd wikarego w klasztorze domini kańskim w Zasławiu lit. w pow.mińskim objął w 1602r. Pełnił go do śmierci w 1615r. Klasztor należał do prowincji ruskiej dominikanów pw.św.Jacka. Być może, że Andrzej był s.Wojciecha h.Korab o którym wspomina Boniecki [T.8, s.207, Don.Vars.DW 38 f.1370]

STANISŁAW Jankowski h. Jankowski – radca departamentu podlaskie go 1812r. i 1816r. (Ur.), chorąży sanocki 1793r.

Syn IGNACY – oficer WP ur. 1788r. zm. 1816r. (28 lat)

Syn WINCENTY – zm. l.19 w 1812r? [w: Boniecki, Herbarz, T.8, s.214]

Być może ten sam Stanisław wymieniony pod h.Korab jako burgrabia zambrowski 1784r. i komornik z.łomżyńskiej w 1786r. [Bon. T.8 s.207] z kolej Uruski wymienia go pod h.Ogończyk na podstawie Don.Vars. [Ur.T.5 s.362] i za Bonieckim z h.Korab [Ur.T.5 s.359] Mo że tenże syn Kazimierza i Katarzyny Kozłowskiej.

FELICJAN JANKOWSKI – neofita, nobilitowany za Stanisława II Augusta w 1764r. [Mat. do gen. i hist. polski T.9 s.114] w przypisach podano: Ostrowski Jul. o.c.I nr.1127, II, 117 (łodzia odm. w polu czerw. Łódź złota z krzyżem srebrnym)

Tabela 1: Porównanie opisanych herbów i odmian:

Cechy herbu	**Łodzia**	**Korab**	**h. Jankowski**	**Łodzia odm.**
Barwa tarczy	czerwony	czerwony	czerwony	czerwony
Godło	Łódź	Korab z wieżą lub masztem	Łódź z krzyżem	Łódź z krzyżem
Barwa godła	żółta	Żółta, biała wieża	Żółta, srebrny krzyż	Żółta, srebrny krzyż
Labry	klasyczne	klasyczne	klasyczne	klasyczne
Hełm	jest	jest	jest	jest
Korona	jest	jest	jest	jest
Klejnot	łódź	Korab z wieżą lub masztem	?	?
Barwa klejnotu	Łódź – żółta lub złota	Korab – żółty; wieża – biała;	Nie?	?
Pióra	Są	Nie ma	Nie ma	Nie ma